

10. Alternativní školy

Reformní hnutí kritizovalo zejména to, že:

- Školy připravovaly ukázněného občana
- Ve vzdělávání byl kladen důraz na intelekt = velké vědomosti, znalosti, které nebylo možné v životě uplatnit
- Obsah vzdělávání byl pro všechny stejný, nebrala se v úvahu individualita
- Vzdělávací metody byly převážně verbální = těžištěm byl učitel, který předával a dítě pouze přijímalo
- Převládal frontální způsob práce

10. Alternativní školy

Změna pohledu na dítě - přijímat dítě takového jaké je, nikoliv takového jakého ho chceme mít.

PEDOCENTRISMUS - právo dítěte na přirozenou výchovu a prožití svého dětství. Výchova má respektovat přirozený vývoj dítěte a má být vedena tak, že se:

- dítě aktivně účastní výchovně vzdělávacího procesu
- obsah výchovně vzdělávací činnosti přizpůsobuje individuálním potřebám jednotlivých dětí, je respektováno jejich tempo a dispozice
- frontální způsob práce nahradí individuálním a skupinovým
- dítě stává rovnocenným partnerem pedagoga – vztah přátelský na základě vzájemné úcty

10. Alternativní školy

R. Steiner – Waldorfská škola, antroposofie

M. Montessori – seberozvíjení dítěte

C. Freinet – tzv. pracovní škola

P. Peterson – Jenská škola

H. Parkhurstová – Daltonský plán,
samostatnost, zodpovědnost

Waldorfská škola

Zakladatelem školy Waldorfského typu byl rakouský filozof a pedagog Rudolf Steiner, který vytvořil soustavu filozoficko – pedagogických názorů na výchovu člověka. Tato jeho koncepce je nazývána antroposofie. Poprvé realizována v obci Waldorf v roce 1919.

- **M. Montessori** – Tento typ alternativní školy je nazván podle M. Montessoriové, italské lékařky, pedagožky, průkopnice mírového hnutí a organizátorky boje za práva dětí a žen. Patří bezpochyby k nejvýznamnějším postavám reformně pedagogického hnutí.
- Původně se věnovala mentálně postiženým dětem. V roce 1907 založila v Římě „Dům dětí“, kde vytvořila originální edukační prostředí v duchu výrazného pedocentrismu a důvěry ve spontánní seberozvíjení dítěte.

System M. Montessori

Tento typ alternativní školy je nazván podle M. Montessoriové, italské lékařky, pedagožky, průkopnice mírového hnutí a organizátorky boje za práva dětí a žen. Patří bezpochyby k nejvýznamnějším postavám reformně pedagogického hnutí.

Původně se věnovala mentálně postiženým dětem. V roce 1907 založila v Římě „Dům dětí“, kde vytvořila originální edukační prostředí v duchu výrazného pedocentrismu a důvěry ve spontánní seberozvíjení dítěte.

Freinetovská škola

Tento typ alternativní školy pochází od francouzského učitele Célestina Freineta, jednoho z nejvýznamnějších představitelů myšlenky tzv. pracovní školy. Hlavní idea jeho pedagogických snah, rozvíjených ve 20. letech, zní „Z života pro život prací“. Ve svém hlavním díle Moderní francouzská škola razil koncepci o nutnosti vybavit třídu různými pracovními koutky, ve kterých se mohou děti individuálně nebo ve skupinách věnovat činnostem z oblasti přírodních věd a techniky, domácím pracem, umělecké tvorbě, jazykové komunikaci. Alternativní školy Freinetovského typu jsou nejvíce rozšířeny ve Francii. Přitom F. škola v pravém slova smyslu se vyskytuje poměrně zřídka. Charakteristické pro tyto školy je ruční lis.

Jenská škola

Její zakladatelem je německý pedagog Peter Petersen. Vedl od roku 1923 pokusnou školu při universitě v Jeně, kterou postupně přebudoval na školu pracovní, tzv. jenský plán. Nejdůležitější rysy Jenského plánu:

- Učební skupiny žáků, přesahující ročník. Žáci nejsou sdružováni mechanicky podle jednotlivých ročníků, ale podle věkových skupin (např. 6 – 8 let)
- Rytmický týdenní plán skupiny: vyvážené střídání pedagog. situací (rozhovor, hra, práce, slavnost)
- „školní obytný pokoj“, tj. místnost, na jejímž vytváření se podílejí děti
- neuplatňuje se vysvědčení v tradiční formě
- V Jenském plánu jde o vytvoření bohatého podnětného a volného edukačního prostředí pro děti.

Daltonská škola

Nazývá se podle experimentální školy v Daltonu, ve státě Massachusetts, v USA. Vznikla z iniciativy americké učitelky Helen Parkhurstové. Odvolává se na několik ústředních principů:

- svoboda žáka a jeho vlastní zodpovědnost. Tento princip se především projevuje konkrétně v tom, že každý žák má vytvořen svůj vlastní program práce na jeden měsíc, v němž jsou vymezeny výsledky, jichž má v učení dosáhnout. Žák přitom postupuje svým tempem a zodpovídá za úspěch svého učení.
- Zdůraznění spolupráce a vytváření sociálního a demokratického vědomí
- Osobní zkušenost na základě samostatné činnosti žáka
- Při uskutečňování těchto zásad se v daltonské škole usiluje o vyvážené střídání výuky v rámci celé třídy a skupinovou a individuální práci na úkolech jejichž pořadí vypracování si žák určuje sám. Je možno je charakterizovat označením „školy s uvolněnou třídní strukturou“.
- Nedostatečné opakování látky, které je pro zapamatování nutné, dále nesystematické získávání poznatků a hlavně přílišné spoléhání na žakovu aktivitu, neboť žáci se slabou vůlí, neteční apod. pracují méně a pomaleji nejsou schopni.

10. Alternativní školy

Česká republika (reformní hnutí – rovina teorie)

- V. Příhoda v Praze - zkušenosti z Ameriky, snaha o nové metody (testování), mění hodnocení žáků, obsah
- O.Chlup a J.Uher v Brně – důraz na tradice, snaha formulovat cíle

Rovina praxe

- Ida Jarníková - chtěla vrátit dětem šťastné dětství a odstartovala tzv. „uvolnění dětí ze školních lavic“. Šlo jí zejména o zlepšení materiálních podmínek v MŠ, snížení počtu dětí a změnu obsahu. Chtěla vrátit do MŠ především HRU a POHYB.
- Anna Süssová - prosazovala zejména pohyb, až na 2. místě byl rozvoj rozumový. Na rozdíl od Jarníkové nepropracovává obsah činností, ale zaměřuje se na časový řád a prostředí. V centru dění stojí VOLNÁ HRA.

LITERATURA

- GARDOŠOVÁ, J., DUJKOVÁ, L. a kol. *Vzdělávací program Začít spolu*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-815-5
- GRUNELIUSOVÁ, M., E. *Výchova v raném dětském věku*. Přerov: Baltazar, 1992. ISBN 80-900307-3-4
- LUDWIG, H., ONKENOVÁ, A., ELSNER, H. a kol. *Vychováváme a vzděláváme s M. Montessori*. Pardubice: Universita, 2000. ISBN 80-7194-266-9
- MONTESSORI, M. *Tajuplné dětství*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 1998. ISBN 80-86189-00-7
- PRŮCHA, J. *Alternativní školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999.
- RÝDL, K. *Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti*. Brno: Marek Zeman, 1994. ISBN 80-900035-8-3
- RÝDL, K. *Principy a pojmy pedagogiky M. MONTESSORI (učební pomůcka pro veřejnost)*. Praha: Public History, 1999.
- SINGULE, F. *Americká pragmatická pedagogika*. Praha: SPN, 1990. ISBN 80-04-20715-4
- SINGULE, F. *Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti*. Praha: SPN, 1992. ISBN 80-04-26160-4
- ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN, 1988.
- VÁCLAVÍK V. *Cesta ke svobodné škole*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1995. ISBN 80-7041-229-1
- ZELINKOVÁ, O. *Pomoz mi, abych to dokázal sám*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-071-5